

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Н.А.КУКОНІНА

Чернівецький університет

КІЛЬКІСНИЙ АНАЛІЗ СТИЛІСТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК
СЛОВНИКІВ ТРАГЕДІЇ В.ШЕКСПІРА "ГАМЛЕТ - ПРИНЦ
ДАНСЬКИЙ" ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАДІВ НА РОСІЙСЬКУ МОВУ
М.ЛОЗИНСЬКОГО ТА Б.ПАСТЕРНАКА

Переклади "Гамлета" на російську мову, виконані Б.Пастернаком і М.Лозинським, вважаються найкращими. Проте, визнаючи позитивні якості, дослідники вбачали за недоліки перекладу Лозинського архаїзацію [11, с.247], "важкість або неприродність мови" [16, с.194]. Б.Пастернаку, навпаки, дорікали за надмірну розмовність і модернізацію стилю [14, с.94], за принципове збіднення оригіналу [8, с.100]. Підтвердити або спростувати ці оцінки перекладів можливо шляхом дослідження словників перекладачів, проведення кількісного аналізу їх функціонально-стилістичних і емоційно-експресивних характеристик у порівнянні із словником оригіналу.

Тема нашого дослідження актуальна, тому що до цього часу не створено словників перекладів, а питання про необхідність вивчення таких словників, в першу чергу шекспірівських перекладів, піднімали неодноразово А.Гітович [6, с.374], В.Левик [8, с.103], Л.Озеров [13, с.116] та інші вчені. (Це не випадково, бо переклади творів В.Шекспіра російською мовою численні. Провідне місце за кількістю займає "Гамлет". Відомо більше 30 російських перекладів трагедії або її окремих частин, серед яких - 20 повних [1, с.2].).

Ми виходили із загальноприйнятих теоретичних положень. Художній твір (поетична модель - термін В.В.Іванова, художня модель - термін А.Р.Волкова) являє собою об'єкт літературно-лінгвістичної науки [7, с.6]. В процесі аналізу, керуючись конкретною метою, можна абстрагуватися від цілого, конкретизувати сферу дослідження, "заглибитися в семантично-стилістичну структуру (термін В.В.Коптілова) тексту з врахуванням складових частин всіх рівней" [5, с.33].

Визнаючи першочергову важливість відтворення макросемантики (змісту й стилістичного забарвлення твору як цілого), вчений слідом за перекладачем звертає увагу на мікросемантику і мікростилістику (значення і стилістичне забарвлення окремих слів).

Дослідження мікростилістики оригіналу і двох перекладів на підставі трьох укладених нами словників являється нашим завданням.

Щодо стилістичної диференціації лексичного складу мов, у даному випадку англійської та російської, немає єдиної думки, про що свідчать позначки в різних словниках [17, с.85]. Це зумовлено тенденцією шарів лексики до взаємопроникнення, отже, стилістична класифікація лексики "завжди є орієнтовною та наближеною" [3, с.15]

За основу дослідження стилістично забарвленої лексики оригіналу було обрано два словники: the Oxford English Dictionary (OED) [21] і "Большой англо-русский словарь" за редакцією І.Р.Гальперіна (БАРС) [3]. Вибір OED пояснюється тим, що це найавторитетніший словник англійської мови, на який звичайно посилаються дослідники. До БАРСа ми звернулись через декілька причин. По-перше, стилістична диференціація лексики англійської мови представлена в ньому у вигляді системи, подана графічно і віддзеркалює "те рухоме становище лексичної системи, яке характерне для англійської мови на сучасному етапі її розвитку" [3, с.15]. По-друге, БАРС створено за тими ж засадами, як і використані для дефініції лексики перекладів тлумачні словники російської мови. По-третє, нам здається цікавим порівняти дані у OED та БАРСі стилістичні позначки, які стосуються одних і тих же слів оригіналу, та з'ясувати наскільки довільна кваліфікація лексики.

При аналізі перекладів було використано "Словарь русского языка" С.І.Ожегова (СРЯ) [12] та "Словарь современного русского литературного языка", в 17 томах (ССРЛЯ) [15]. Проте в основі стилістичної диференціації лексики перекладів - дані СРЯ. Це зумовлено тим, що в ССРЛЯ зустрічаються позначки, які дублюють якоюсь мірою одна одну (історичне - дореволюційне) або характеризують не стільки стилістичне забарвлення, скільки частоту вживання (маловживаний - вживаний). Крім цього, позначки СРЯ краще співвідносяться з даними БАРСа.

Після проведення обробки картотек, укладених на основі суцільної вибірки текстів оригіналу та його перекладів, було встановлено, що словники трагедії "Гамлет" представлено переважно літературно нейтральною лексикою, на долю котрої припадає приблизно 80%. Стилістично-нейтральні слова, образно реалізовані в контексті трагедії, є важливим художнім засобом. Саме на основі цієї лексики створюються різні фігури і тропи. Напр., у центральному монолозі трагедії "Бути чи не бути" - це метафори: "the slings and arrows of outrageous fortune" - "удари и щелчки обидчицы-судьбы" (Б.П.); "a sea of troubles" - "море бед" (М.Л.; Б.П.); "when we have shuffled off this mortal coil" - "когда покров земного чувства снят".

АНАЛІЗ СТИЛІСТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СЛОВНИКІВ ТРАГЕДІ В ШЕКСПІРА,

(Б.П.); "the whips and scorns of time" - "плети и глумленье века" (М.Л.); "униженье века" (Б.П.) - тут Пастернак узагальнює конкретні поняття "whips", "scorns" за допомогою засобу логічного розвитку поняття. На базі нейтральної лексики перекладачі використовують: 1) алітерацію: "працам и стрелам яростной судьбы" (М.Л.) - повторення звука "р" надає метафорі більшу напруженість, тривожність; 2) асонанс: "Умереть, уснуть. Уснуть!" (Б.П.) - повторення голосного "у" викликає ефект спокою, покору, суму. Нейтральна лексика одержує також стилістичне забарвлення. Контекстуально стилістично забарвлені слова зустрічаються в обох перекладах. Напр., у Лозинського прикметник "богатый" в устах капітана набуває іронічного відтінку ("Нам хочется забрать клочок земли, который только и богат названьем"). Іменниками "кот" та "жаба" Гамлет характеризує Клавдія і вимовляє їх із зневагою і гидливістю ("Ведь как прекрасной, мудрой королеве скрыть от кота..., от жабы такую тайну?"). В перекладі Пастернака слова "головка" та "нововылупленный" у висловах Горация про Озріка одержують зневажливий, іронічний відтінок ("Побежал, нововылупленный, со скорлупкой на головке"). Лозинський переклав англійське "larwing" (чайка) російським "пигалица", у якого також розмовний іронічний відтінок ("Побежала пигалица со скорлупкой на макушке"). Шекспірівське "Water-fly" (Dost know this water-fly?), яке М.М.Морозов коментує як "річний комар", обидва перекладачі передали як "мошка" для надання образів Озріка комічного жарактеру. "Мошка" набуває в контексті іронічного відтінку ("Ты знаешь эту мошку?"). Нейтральному іменнику "шкура" Перший могоильник надає брутального відтінку:

В.Ш. why, sir, his hide is so tanned with his trade...

Б.П. ... шкура то у него так выдублена промыслом.

М.Л. Да шкура у него, сударь, от ремесла такая дубленая...

Англійське "hide" за БАРСом має позначку "жартівливе", але в контексті набуває додаткового відтінку або його зміщення.

Стилістично забарвлену лексику оригіналу характеризують 524 слова з частотою вживання (ЧВ) 1048 (за OED) або 860 слів з частотою вживання 1409 (за БАРСом); і, відповідно, 817 слів з ЧВ 1791 перекладу Лозинського і 864 лексичні одиниці з ЧВ 1395 перекладу Пастернака. Стилістично забарвлена лексика належить до низькочастотної зони (одне слово, як правило, вживається в тексті один, два, три рази).

В оригіналі переважає літературно-книжна лексика. Кількісну першість в ній займають застарілі слова, яких за БАРСом 300 з ЧВ 464. OED поділяє застарілу лексику на *obsolete* (застарілу) та *archaic*

(архаїчну). Для зручності дослідження ми розглянули цю лексику як єдине ціле. До неї відносяться 368 слів, які вживаються 677 разів. Таку велику кількість застарілих слів можна пояснити тим, що за майже чотири століття свого існування шекспірівська мова значно застаріла.

У перекладі Лозинського ми нарахували 183 застарілих слова, які зустрілися 436 разів, Пастернака - 120, і, відповідно, 190. Відносно великий відсоток архаїзмів у перекладі Лозинського пояснюється прагненням перекладача "відбити... надзвичайно багатий словник, багатий на рідкісні, іншим разом архаїчні вислови" [19, с.11]. З приводу цього А.Ахматова писала: "Завданням Михайла Леонідовича... було бажання передати вік шекспірівської мови, її непростість, на яку скаржаться самі англійці" [2, с.196]. Внаслідок того, що застаріла лексика в російській мові функціональніша, ніж в англійській, більшість архаїзмів Лозинського зрозумілі, та, "зберігши своє специфічне забарвлення, мають в мові дуже високу частотність" [4, с.73]: "безумие" (в значенні "сумасшествие"), "властѣловать", "докучатъ", "лазутчик", "пожаловать", "постоялец", "странник", "уста"... Зустрічаються архаїзми добре відомі, "але лише пасивно" [4, с.73], такі, які рідко вживаються: "безгласный", "врачевать", "злокозненный", "извет", "найпаче", "подлунный", "помышление", "предвечный"... Дуже рідкі такі застарілі слова, як "разнствовать" (відрізнятися чим-небудь), "червлень" (фарба темно-червоного, багряного кольору). Але навіть значення цих рідкісних і практично неживаємих слів можна зрозуміти з контексту. Англійське "gules" (червоний колір в геральдиці) Пастернак перекладає "малиновий", а Лозинський, намагаючись передати специфіку цього кольору - "червлень". З контексту зрозуміло, що перекладач мав на увазі колір крові:

"... ныне он - сплошная червлень; весь расцвечен кровью
Мужей и жен, сынов и дочерей".

В оригіналі це звучить так:

"Now is he total gules; horridly trick'd
With blood of fathers, mothers, daughters, sons..."

Крім архаїзмів до застарілої лексики входять історизми - "слова, що позначають реалії, які вийшли з ужитку мовного колективу" [4, с.73]. Проте, історизми, "актуальні для сучасних носіїв мови через їх важливу роль для історії" [4, с.73], не мають позначок у словниках. Зазначаються порівняно маловживані історизми: "алебарда", "протазан", "забрало", "бирюч", "данник", "пушкарь", "шкалик"... Застаріла лексика перекладу Пастернака представлена 120 словами, що на 63 лексичні одиниці менше, ніж у Лозинського. Частота вживання цих слів незначна порівняно з перекладом Лозинського (190

АНАЛІЗ СТИЛІСТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СЛОВНИКІВ ТРАГЕДІЇ В ШЕКСПІРА

проти 436). Пастернаківські архаїзми функціональні; порівняйте: "благовольт", "благочестие", "дозволение", "лобзание", "око", "сластолюбивый", "сыск", "тлен", "цирюльник"... Ми спостерігали такі випадки, коли, незважаючи на те, що за кількістю архаїзми Лозинського переважають, Пастернак вживав архаїзм там, де в Лозинського - нейтральне або навіть розмовне слово. Напр., "внешнее благочестие" (Б.П.) - "постный вид" (М.Л.) ("pious action"); "тлен" (Б.П.) - "не вечен" (М.Л.) ("is not for aye"); "статья о сысках..." (Б.П.) - "уголовный закон" (М.Л.) ("crown's quest law").

Поряд із застарілою в СРЯ Ожегова виділяється стара лексика, яка, природно, переважає в перекладі Лозинського: 24 слова з ЧВ 41 проти 8 слів з ЧВ 8 у перекладі Пастернака. Стара лексика також в основному зрозуміла і вживана: "глава", "господь", "дева", "древо", "здравие", "ложе"... Але в перекладі Лозинського зустрічаються неживані слова: "вотще" (даремно, марно), "сиречь" (або, іншими словами).

Розглянемо два рядки оригіналу:

"Anon, he finds him
Striking too short at Greeks".

Всі слова тут стилістично нейтральні, крім архаїзму "anon". Лозинський перекладає "anon" нейтральним "вот", але компенсує втрату стилістичного відтінку вживанням старого слова "вотще" та архаїзму "разящий":

"Вот его находит он
Вотще разящим греков... "

Порівняймо з пастернаківським:

"Пирр его находит
Насилу приподнявши меч. "

Ми реестрували також слова в застарілих формах. У Лозинського їх 16 з ЧВ 19. Напр., іменник "волос" має множину "волоса". Зустрічається вставлення голосного між двома приголосними: "спутница" (замість "спутница"), "Зевес" (Зевс). В інших випадках має місце випадання голосного: "раздрать", "сбирать", "умысл". У перекладі Пастернака 10 слів з ЧВ 11 мають застарілі форми. Так, множина іменника "гроб" - "гроба", родовий відмінок прикметника "праведный" - (мужа праведна). Дієслова "отнести", "плести", "привести" мають форму "отнесть", "плесть", "привесть".

Книжну лексику оригіналу представлено 23 словами з ЧВ 43 (за ОЕД), або 83 словами з ЧВ 117 (за БАРСом). Поступаючись перед оригіналом у передачі застарілої лексики, перекладачі вжили більшу кількість книжних слів. У перекладі Лозинського їх 130 з ЧВ 254: "благоухание", "вольнодумство", "добродетель", "изобличать",

"квинтэссенция", "обесславить", "осквернить". У перекладі Пастернака до книжних належить низка слів. Вони зустрічаються 139 разів: "бесценный", "возложит", "искуситель", "мирозданье", "прозрение", "трактат".

Разом із книжною та застарілою лексикою для створення атмосфери піднесеності і трагедійності слугує лексика висока. В Лозинського цю лексику представляють 105 слів з ЧВ 261: "благословенный", "былой", "вещий", "жаждать", "войнство", "завет", "злодеяние", "кончина", "отчизна", "скорбь". У Пастернака високу лексику характеризують цифри 91 і 150: "владычество", "возмездие", "карат", "обет", "поприще", "собрат", "чело". У шекспірівському "Гамлеті" 123 слова з ЧВ 229 належать до піднесеної лексики. Таким чином, у передачі книжно-високих слів Пастернак також поступається перед Лозинським, проте він не ігнорує їх. А переважанням книжної лексики свого перекладу над оригіналом і наближенням до кількості шекспірівської високої лексики певною мірою компенсує нечисленність архаїзмів. Про це говорять одержані нами цифри. Вони ж підтверджують думку дослідників про переважання у перекладі Пастернака розмовно-просторічної лексики (470 слів з ЧВ 771) над літературно-книжною (309 слів з ЧВ 489). Це відповідає розв'язанню Пастернаком проблеми дистанції часу. На відміну від Лозинського, який вводить читача в атмосферу старовини, Пастернак нехтує дистанцією часу та, виходячи з того, що у XVII ст. шекспірівська мова звучала дуже сучасно, переклав "Гамлета" сучасною російською мовою. На думку Морозова, Пастернак "глибоко й вірно розв'язав проблему мови Шекспіра, будуючи свій переклад з матеріалу повсякденної розмовної мови" [9, с.380].

Переважання розмовно-просторічної лексики над літературно-книжною в перекладі Пастернака свідчить не про звуження словникового діапазону Шекспіра (тим більше, що літературно-книжні слова подані досить повно), а про прагнення наблизити "Гамлета" до нашого сучасника. Саме такий переклад дозволяє вірити скоріше, ніж сам оригінал, що Шекспір "широко розчинив двері перед живою мовою своєї доби" [10, с.173]. Адже в оригіналі розмовне забарвлення мають за даними БАРСа 45 слів (ЧВ 85), діалектне - 24 (ЧВ 26) і два слова "schoŋar" (вчений, грамотій) і "what" (в значенні "котрий") вживаються як просторічні. За даними OED ми одержали, відповідно, наступні цифри: 10 (24), 6 (7), 5 (7). Така мала кількість розмовно-просторічної лексики оригіналу свідчить про те, що з часів Шекспіра англійська мова дуже змінилась, і тому мова трагедії зараз здається складною і застарілою.

• Хоча Лозинський повніше, ніж Пастернак, передає цю мову, він

досить часто вживає слова розмовного регістру: 314 лексичних одиниць з ЧВ 619. І, як не парадоксально, ця лексика значно перевищує застарілу й стару (207 слів з ЧВ 619). Наприклад: "барыш", "бездельник", "болячка", "глупить", "гуляка", "пичкать", "поджилки", "прыть", "скарб", "стужа", "чушь", "шустрый" (розмовні слова); "башка", "дурень", "хворь", "шелопай" (просторіччя).

В перекладах майже рівна кількість розмовно-просторічних слів, що мають емоційно-експресивні відтінки: "лайливе", "брутальне", "вульгарне", "іронічне", "презирливе", "зневажливе" та інші. Колись Пастернаку дорікали за "широке використання вульгаризмів" [14, с.94]. Грунтуючись на даних СРЯ Ожегова, ми не знайшли у перекладі Пастернака жодного вульгаризму, хоча іноді зустрічаються лайливі слова ("каналья", "скотина" і т.п.). Єдине слово з позначкою "розмовне, вульгарне" (бордель) виявлено в перекладі Лозинського:

"Я видел он входил в веселый дом,
Сиречь в бордель".

(I saw him enter such a house of sale,
Videlicet, a brothel or so forth.)

Перекладач врівноважує звучання вживанням старого слова (сиречь) і вульгаризму (бордель).

У Пастернака ці рядки передані нейтральною лексикою:

"Я свидетель,
Как ходит он в один торговый дом,
Точней сказать, публичный."

На наш погляд, переклад Лозинського точніший, бо передано контраст від латинського "videlicet" з "brothel".

Емоційно-експресивне забарвлення звичайно супроводжує розмовну й високу лексику. Але зустрічаються слова, що мають тільки емоційно-експресивний відтінок. У перекладі Лозинського їх 22 з ЧВ 133: "сосудец", "строчка", "щечка" (відтінок зменшення), "храмина" (збільшення), "цветик" (зменшено-пестливий). У Пастернака таких слів 39 з ЧВ 170: "голубок", "дружок" (пестливий відтінок), "кляча" (зневажливий), "сброд" (презирливий), "волосок", "вещица", "деревцо" (відтінок зменшення).

Відповідно до словників, які служать базою нашого дослідження, було фіксовано слова з кількома стилістичними відтінками. Так, у Лозинського 83 таких слова вживаються 138 разів: "досточтимый", "темница" (з позначкою "високе, застаріле"); "соизволение" ("офіційне, застаріле"); "стезя" ("старе й високе"); "теля" ("розмовне, застаріле"); "царедворец" ("книжне, застаріле"). У Пастернака 56 слів з ЧВ 99 мають також декілька стилістичних

відтінків: "веление" - з позначкою "старе, високе"; "властитель", "заточить", "чертог" - "високе й застаріле"; "ей-богу" - "розмовне, застаріле"; "синклит" - "книжне, іронічне". Хоча стилістичне забарвлення окремих слів не завжди відповідає оригіналові, в цілому перекладачі напрочуд точно передали стилістичні характеристики трагедії, ідучи шляхом компенсації втрат і замінів, про що переконливо свідчать дані таблиці.

Одержані в результаті кількісних підрахунків цифри показують, що перекладачі вірно й майстерно відтворили загальну стилістичну забарвленість оригіналу. Однак, виходячи з різного вирішення перекладачами проблеми дистанції часу щодо мови шекспірівського "Гамлета", ми дійшли таких висновків: 1. У перекладі Лозинського літературно-книжна лексика переважає над розмовно-просторічною, підтверджуючи існуючу думку дослідників. Проте, переклад не є надмірно архаїзованим, бо число розмовно-просторічних слів більше, ніж застарілих, а крім того архаїзми Лозинського за рідким винятком зрозумілі та функціональні. 2. У перекладі Пастернака переважає розмовно-просторічна лексика. При цьому літературно-книжні слова представлено досить повно. Враховуючи думку вчених про розмовність шекспірівської мови в його епоху, твердження про збіднення оригіналу [7, с.100] неправомірне. 3. Докладний кількісний аналіз словників, проведений на мікростилістичному рівні, є основою, завдяки якій можна об'єктивно виявити наскільки повно реалізована в перекладах макросемантика оригіналу.

АНАЛІЗ СТИЛІСТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СЛОВНИКІВ ТРАГЕДІЇ В ШЕКСПІРА

ТАБЛИЦЯ

Стилiстичне забарвлення слова	В.Шекспiр	М.Лозинський	Б.Пастернак
	Кiлькiсть ЧВ / слiв	Кiлькiсть ЧВ / слiв	Кiлькiсть ЧВ / слiв
Застарiлi	300 / 464	183 / 436	120 / 190
Високi	123 / 229	105 / 261	91 / 150
Книжнi	83 / 117	130 / 254	88 / 139
Старi (рiдкiснi)	60 / 65	24 / 41	8 / 8
Церковнi (релiгiйнi)	18 / 37	5 / 7	2 / 2
Розмовнi	69 / 111	263 / 556	400 / 672
Просторiчнi	2 / 2	51 / 63	70 / 99
Спеціальнi	88 / 108	5 / 6	2 / 2
Офiцiйнi	- / -	10 / 14	17 / 24
Обласнi	- / -	- / -	1 / 1
Декилька стилiстичних вiдтiнкiв	52 / 117	83 / 138	56 / 99
Контекстуальнi стилiстичнi вiдтiнки	15 / 16	10 / 12	11 / 11
Емоцiйно-експресивне забарвлення	52 / 168	22 / 133	39 / 170
СУМА	860 / 1409	817 / 1791	864 / 1395

1. Ажнюк М.Г. Мовно-стилістичні особливості шекспірівського "Гамлета" і питання перекладу. Ужгород, 1974.
2. Ахматова А. Слово о Лозинском // Багровое светило. Стихи зарубежных поэтов в переводе Лозинского. М., 1974.
3. Большой англо-русский словарь в двух томах под редакцией И.Р.Гальперина. М., 1979.
4. Берков В.П. Вопросы двуязычной лексикографии (словник). Л., 1973.
5. Волков А.Р. Художественный перевод как вид межнациональных культурных взаимоотношений. Черновцы, 1983.
6. Гитович А. Мысли и заметки об искусстве поэтического перевода // Мастерство перевода 1969. М., 1970.
7. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К., 1982.
8. Левик Г. Нужны ли новые переводы Шекспира? // Мастерство перевода 1969. М., 1970.
9. Морозов М.М. Шекспир в переводе Пастернака // Избранное. М., 1979.
10. Морозов М.М. Язык и стиль Шекспира // Избранное. М., 1979.

11. Морозов М.М. Новый перевод "Гамлета" // Шекспир В. Гамлет, принц Датский. Перевод А.Радловой. М.; Л., 1937.
12. Ожегов С.И. Словарь русского языка. М., 1984
13. Озеров Л.А. Заметки Пастернака о Шекспире // Мастерство перевода 1966. М., 1968.
14. Печать о "Гамлете" в переводе Б.Пастернака // Литература в школе, 1940, N 6.
15. Словарь современного русского литературного языка в 17-ти томах. М., 1950-1965.
16. Федоров А.В. Из воспоминаний о М.Лозинском - человеке и мастере // Багровое светило. Стихи зарубежных поэтов в переводе М.Лозинского. М., 1974.
17. Шмелев Д.Н. Русский язык в его функциональных разновидностях. М., 1977.
18. Шекспир В. Гамлет, принц Датский. Перевод с английского Б.Пастернака. М., 1980.
19. Шекспир В. Трагедия о Гамлете, принце датском. Перевод М.Лозинского. М.; Л., 1937.
20. Shakespeare W. Hamlet prince of Denmark. Полный текст трагедии со словарем и комментариями М.М.Морозова М., 1939.
21. The Compact Edition of the Oxford English Dictionary. Complete Text Reproduced Micrographically. Oxford University Press, 1971.

Стаття надійшла до редколегії 4.06.94.

SUMMARY

The vocabularies of W.Shakespeare's tragedy "Hamlet prince of Denmark" and its Russian translations created by N.Losinsky and B.Pasternak have been compiled. Quantitative processing of the functional-stylistic and emotional-expressive characteristics of the vocabularies has been carried out. The obtained figures confirm the investigators' opinion that literary-bookish lexical units predominate in M.Losinsky's translation and colloquial and low colloquial ones - in that of B.Pasternak. At the same time the figures refute the view of the excessive archaization in M.Losinsky's translation and B.Pasternak's impoverishment of the original.